

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Andra Kammaren. N:o 7.

Lördagen den 21 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 innevarande februari.

§ 2.

På derom genom herr talmannen framförd begäran beviljades herr *J. A. Johansson* i Strömsberg, i anseende till ett inom hans familj inträffadt dödsfall, ledighet från riksdagsgöromålen under tretton dagar från och med denna dag.

§ 3.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen, angående omförande till invalidhusfonden af besparingar å anslaget till bleserade öfver- och underofficerare, hänvisades densamma till behandling af statsutskottet.

§ 4.

Föredrogos och hänvisades till konstitutionsutskottet:
herr *G. Ericssons* från Stockholm motion, n:o 169, och
herr *C. Herslows* m. fl. motion, n:o 170.

§ 5.

Till statsutskottet hänvisades Riksdagens revisorerers härefter föredragna berättelse om verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1889.

Ang. förkla-
ring af 12 § i
utsöknings-
lagen m. m.

§ 6.

Till kammarens afgörande förelåg till en början lagutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckt förslag om förklaring af 12 § i utsökningslagen och om ändrad lydelse af 51 § i samma lag.

Med anledning af en af justitieombudsmannen i hans till innevarande Riksdag afgifna berättelse i sådant afseende gjord framställning hemställde utskottet i förevarande utlåtande:

att Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till

Lag

angående förklaring af 12 § utsökningslagen och ändrad lydelse af 51 § samma lag.

Härigenom förklaras, att 12 § utsökningslagen eger tillämpning jemväl på fordran, som grundar sig på vaxel; och förordnas att 51 § samma lag skall erhålla följande ändrade lydelse:

Om verkställighet af öfverexekutors utslag, hvarigenom betalningskyldighet blifvit någon ålagd, gälle hvad stadgadt är i fråga om underrätts dom i ty fall. Har öfverexekutor, såsom i 28 § sägs, förordnat om fast egendoms försäljning, må den ej ega rum förr än laga kraft å utslaget kommit.

Reservationer emot denna utskottets hemställan hade anmälts af:

herr *A. Lilienberg*;

herr *W. Wester*, som ansett att den föreslagna ändringen af 51 § utsökningslagen icke bort tillstyrkas; och

herr *O. Erickson* i Bjersby mot vissa delar af motiveringen.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Lilienberg*: Som herrarne torde finna, har jag reserverat mig mot föreliggande betänkande.

Jag har varit ense med justitieombudsmannen deri, att en förklaring behöfves i det ämne, som hans i betänkandet omförmälda framställning afser. Det har nemligen visat sig att inom de särskilda hofrätterna meningarna äro delade, huruvida öfverexekutor må vara behörig att upptaga vaxelmål. Att förklaring härutinnan är behöflig, derom har jag för min del blifvit ytterligare öfvertygad af den omständigheten, att jag efter det betänkandet utkom fått höra, att meningarna äro i detta afseende delade äfven bland öfverexekutorerna. Jag ansåg för min del inom utskottet att, då villrådigheten egentligen

gälde frågan om rätta tolkningen af ett stadgande i förordningen om den nya vexellagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, förklaringen borde afse ett förtydligande af samma stadgande i denna förordning. Det kan emellertid icke förnekas, att ju icke en förklaring kan ske jemväl på det sätt, som herr justitieombudsmannen föreslagit. Jag skall därför icke framställa något yrkande.

Nu har Första Kammaren afslagit såväl herr justitieombudsmannens framställning som utskottets betänkande. Derigenom har frågan kommit i den ställningen, att Andra Kammarens beslut endast kan blifva en opinionsyttring till förmån för en lagförklaring i den riktning, som herr justitieombudsmannens förslag afser, i fall nemligen kammaren skulle gilla hans uppfattning.

Jag skall emellertid, som sagdt, för närvarande icke framställa något yrkande.

Herr Svanberg: I det ämne, hvarom förevarande utlåtande handlar, anser jag för min del, att justitieombudsmannen och sedermera lagutskottet framkommit med ett allt för vidt gående förslag. Der inrymmes nemligen rätt åt öfverexekutor att till pröfning upptaga *alla* fordringsanspråk, som grundas på vexlar, och således icke blott mål som röra talan mot acceptanter, utan äfven mål om återgångstalan mot trassenter och endossenter, ja, till och med sådana mål, der vexelrätten gått förlorad enligt 93 § i vexellagen, hvilka mål jemväl kallas vexelmål.

Nu vet man litet hvar bland oss jurister, att synnerligast dessa sistnämnda mål, men äfven mål om återgångstalan mot endossenter och trassenter, ofta äro rätt svåra och invecklade att bedöma, och de böra därför, enligt min åsigt, icke få afgöras af öfverexekutor. Det strider mot grundsatsen i såväl den gamla utsökningsbalken som nu gällande utsökningslag, att konungens befallningshafvande icke må befatta sig med hvad som hörer till domaremagten, och att öfverexekutor endast har att till afgörande upptaga sådana mål, som äro klara och ostridiga. De af justitieombudsmannen i hans framställning anförda tvenne Kongl. Maj:ts domar, deri Kongl. Maj:t godkänt de exekutiva myndigheternas åtgärder att pröfva vexelmål, afse också rättsfall, der lagsökning egt rum på grund af accepterade vexlar, och enligt mitt förmenande hade också lagförklaringen bort inskränka sig endast till så beskaffade mål.

Nu skulle jag visserligen kunnat yrka återremiss till lagutskottet i syfte att få en lagförklaring, afseende endast accepterade vexlar. Men då jag hört att Första Kammaren redan afslagit utskottets utlåtande och då jag för min del anser att, på sätt också utskottets vice ordförande anmärkt, lagförklaringen bör hafva sin rätta plats icke i utsökningslagen utan i vexellagen, samt då jag dessutom fruktar att den föreslagna förändringen af 51 § utsökningslagen icke är tillräckligt tydlig för att icke kunna vid tillämpningen missförstås, så tror

Ang. förklaring af 12 § i utsökningslagen m. m.
(Forts.)

Ang. förklaring af 12 § i utsökningslagen m. m.
(Forts.)

jag det vara bäst att för närvarande afslå förslaget och låta frågan anstå till en kommande riksdag, då den antingen genom justitieombudsmannens eller enskild motionärs försorg torde kunna förväntas i en bättre form framkomma till Riksdagens bepröfvande.

Jag tillåter mig därför att yrka afslag.

Herr Wester: Lagutskottet har antagit, att det mål, som justitieombudsmannen genom sin framställning velat vinna, torde kunna uppnås genom en förklaring af 12 § utsökningslagen, som egentligen innehåller bestämmelsen om exekutiv myndighets befogenhet. Och då det har synts utskottet tvifvelaktigt, huruvida utskottet skulle hafva rättighet att föreslå förklaring i afseende å något annat lagrum än det, hvarom justitieombudsmannen gjort framställning, så har utskottet i den delen tillstyrkt justitieombudsmannens framställning. Jag tillåter mig erinra, att lagutskottet, liksom justitieombudsmannen och flertalet af divisionerna inom rikets hofrätter, ansett de nu gällande lagbestämmelserna vara så beskaffade, att det icke funnes något hinder, utan tvärtom till och med vore en pligt för de exekutiva myndigheterna att upptaga lagsökningar, grundade på vexelmål, och utskottets hemställan går då endast ut på att gifva en förklaring af lagen sådan den nu är för att förekomma den oreda, som uppstått genom de skiljaktiga besluten, helst en enhet deri icke kan vinnas på det mest lämpliga sättet, nemligen genom att draga frågan under Kongl. Maj:ts pröfning.

Som redan är nämnt, har Första Kammaren afslagit hela framställningen, och frågan har således fallit. Men jag skulle anse det önskvärdt, om behandlingen i denna kammare kunde verka derhän, att vi finge motse ett förslag till antingen en förklaring eller en förändring af nu gällande lagbestämmelser i denna sak. Första Kammarens afslag kan gerna icke innefatta annat än att kammaren icke har varit med om eu lagförklaring, därför att den ansett, att lagstiftningen icke bör gå i den rigtning, som nu är förslaget. För min del anser jag det icke betyda så mycket, om de exekutiva myndigheterna få befogenhet att pröfva fordringsanspråk på grund af vexelmål eller icke, men deremot är det af vigt att få visshet om, huru gällande lag skall tolkas och tillämpas.

Såsom af betänkandet synes, har jag reserverat mig mot utskottets tillstyrkande af förslaget till förändring af 51 § utsökningslagen. I det läge frågan nu har kunde det kanske vara tillräckligt, att jag yrkade afslag på utskottets hemställan i den delen. Men då, som jag hoppas, vi hafva att motse ett förslag till förtydligande eller förändring af lagen, och det der kan komma i fråga att vidtaga förändring jemväl i 51 §, så skall jag bedja att med kammarens tillåtelse några ögonblick få taga dess uppmärksamhet i anspråk för att angifva skälen för min reservation.

I 39 och 40 §§ utsökningslagen stadgas, att å underrätts dom, som icke vunnit laga kraft, kan erhållas utmätning, men att det ut-

mätta godset icke kan försäljas, förrän utslaget vunnit laga kraft. I 44 § af samma lag stadgas: »Huru beslut i konkursmål, så ock dom i vexelmål må, utan hinder af ändringssökande, verkställas; derom gäller hvad särskildt är stadgadt». Detta särskilda stadgande återfinnes i 5 § i kongl. förordningen om nya vexellagens införande, hvar-est föreskrifves, att å rådstufvurätts dom i vexelmål icke allenast utmätning utan äfven försäljning af det utmätta godset kan erhållas, äfven om domen icke vunnit laga kraft. Det är således den stora skilnaden, att å underrätts icke laga kraftvunna domar i allmänhet kan jag få utmätning, men icke försäljning af det utmätta godset, men på rådstufvurätts dom i vexelmål kan jag få både utmätning och försäljning, innan domen ännu vunnit laga kraft.

Så kommer 51 §, som nu är i fråga. Den innehåller: »Om verkställighet af öfverexekutors utslag, hvarigenom betalningsskyldighet blifvit någon ålagd, gälle hvad ofvan är stadgadt i fråga om underrätts dom i ty fall». Justitieombudsmannen har ansett, att i och med det samma en förklaring gjordes, som tydligt gaf vid handen, att exekutiva myndigheter kunde upptaga vexelmål till behandling, skulle dessa den exekutiva myndighetens utslag få samma exekutiva kraft som rådstufvurätts utslag i slika mål. För det ändamålet behöfde ändring ske i 51 §, och han har ansett, att den nöjaktigt kunde göras så, att man i paragrafen borttog ordet »ofvan».

Nu synes det mig alldeles icke vara nödvändigt att inrymma de exekutiva myndigheternas utslag i vexelmål en så sträng exekutiv kraft, ty den, som har en fordran på vexel och vill hafva detta skyndsamma exekutiva förfarande, kan vända sig till rådstufvurätten. Icke heller är det efter min uppfattning lämpligt, utan tvärtom högst betänkligt, att i något fall åt exekutiv myndighets utslag lemna sådan kraft. För det påståendet finnas många skäl, men jag behöfver icke vidröra dem, emedan, äfven om man vill ändra 51 § i det af justitieombudsmannen angifna syfte, det föreslagna stadgandet icke är af beskaffenhet att kunna antagas, enär det saknar tillräcklig tydlighet. Man bör nemligen komma i håg, att då öfverexekutors eller en domstols utslag lemnas till verkställighet, skall denna verkställighet i de flesta fall utöfvas af länsmän eller stadsfogdar, af hvilka flertalet icke eger juridisk bildning.

Om man läser lagen, sådan den blir om en förändring sker af det innehåll lagutskottet nu föreslagit, så kommer man till det resonement: i 39 och 40 §§ stadgas, huru underrätts utslag skall verkställas, i 44 § föreskrifves, att rådstufvurätts dom i vexelmål skall på sätt särskildt är stadgadt verkställas, och i 51 § meddelas den bestämmelsen, att om verkställighet af öfverexekutors utslag gäller hvad som är stadgadt i fråga om underrätts dom. Man kan då på rätt goda skäl få den uppfattning, att för rådstufvurätts utslag i vexelmål finnes ett undantagsstadgande, som icke kan tillämpas. Men icke nog härmed. Det är äfven en annan sak, som noga bör beaktas. Det är

Ang. förklaring af 12 § i utskökningslagen m. m.
(Forts.)

Ang. förklaring af 12 § i
utsökningslagen m. m.
(Forts.)

hvarken justitieombudsmannens eller lagutskottets mening, att öfver exekutors utslag skola få den strängare exekutiva kraften i *andra* mål än de, der vexelrätten är bevarad, men hos öfverexekutor förekomma många gånger lagsökningar på grund af vexlar, som icke behållit vexelrätten; och om man ser på de utslag, som af justitieombudsmannen äro refererade, så kan man antaga, att i flera af dessa fall det senare varit förhållandet. Nu kommer ett sådant utslag till underexekutor och skall verkställas. Denne skall då afgöra, om utslaget skall verkställas som vexelmål eller icke, och detta afgörande är ofta så svårt, att underexekutor icke eger förmåga att den saken bedöma. Jag anser därför nödigt att, om åt öfverexekutors utslag skall lemnas en så sträng exekutiv kraft, uti lagen inlägga bestämmelse derom, att öfverexekutor skall utsätta, på hvad sätt utslaget bör verkställas.

På dessa skäl ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan, i hvad den afser ändring i 51 § utsökningslagen.

Herr Skytte: Här har yttrats, att äfven bland öfverexekutorerna skulle råda olika åsichter i förevarande fall. Jag tror, att så äfven är förhållandet. Under den tid jag i egenskap af öfverexekutor i Malmö haft att tillämpa utsökningslagen, har jag, vid jämförelse mellan vexelagen och utsökningslagen, för min del kommit till den uppfattning af 12 § utsökningslagen, att vaxel icke är ett sådant fordringsbevis, att öfverexekutor skulle ega att upptaga en på dylik handling grundad lagsökning; och äfven sedan Riksdagens herr justitieombudsman — med upplysning om den olika praxis, som i detta afseende är rådande inom hofrätterna — nu uttalat en i förhållande till min mening motsatt åsigt, vågar jag dock fortfarande betvifla riktigheten af denna motsatta åsigt, åtminstone hvad angår vaxeltrassent och vaxelendossent. Jag tror icke, att betalningsskyldighet kan ådömas trassent och endossent annat än utslutande på grund af vaxellagens bestämmelser om återgångstalan på vaxel, men dessa bestämmelser torde det icke tillkomma öfverexekutor att tillämpa. Det ifrågasatta tillägget till 12 § utsökningslagen innebär därför, enligt mitt förmenande, icke en förklaring, utan — åtminstone delvis — en ändring af nämnda lagrum; och denna ändring tror jag icke skulle vara gagnelig, då den pröfning af betalningsskyldighet på grund af vaxel, som derigenom skulle lemnas den exekutiva myndigheten, icke lär i allmänhet vara af den enkla beskaffenhet, att den bör ske handräckningsvis. Vål anser jag en förklaring af det ifrågavarande lagrummet vara önskvärd för att derigenom undanröjda den skiljaktighet i lagtillämpningen, som nu är rådande, men jag hyser den mening, att denna förklaring borde gå i motsatt riktning mot hvad här är föreslaget.

Af dessa skäl anhåller jag att få instämma i yrkandet om afslag.

Herr Lilienberg: Det torde kanske vara föga lämpligt att förlänga denna diskussion, som rör sig kring en rent juridisk fråga, om

än eljest derom skulle vara mycket att säga; och jag skall därför endast yttra ett par ord.

De skäl, som anfördes af talaren på göteborgsbänken, lära vara desamma, som förmått Första Kammaren att afslå betänkandet. Skulle denna kammare fatta ett liknande beslut, så torde man dock få hoppas att regeringens uppmärksamhet blifvit fäst på nödvändigheten af en förklaring af ifrågavarande paragrafer, vare sig nu denna förklaring må komma att gå i den ena eller den andra rigtningen. Att en sådan förklaring är behöflig, tyckes bevisas jemväl af den i dag förda diskussionen.

Ang. förklaring af 12 § i utsökningslagen m. m
(Forts.)

Herr Lundberg: Jag anhåller att få hufvudsakligen instämman med herr Wester i hans anförande och yrkande; och såsom ytterligare skäl för den åsigten, att lagutskottets hemställan icke bör bifallas, vill jag anmärka dels att hofrätts utslag i lagsökningsmål icke må öfverklagas hos Kongl. Maj:t, dels ock att ett sådant mål, som i exekutiv väg afgjorts af öfverexekutor eller hofrätt, likväl icke kan anses vara slutligen afgjort, enär en gäldenär, som ej hos öfverexekutorn erkänt skulden, enligt 32 § i utsökningslagen eger rättighet att inom 6 månader instämman sin vederpart med påstående om återvinning, och således säkerhet icke förefinnes därför att ju icke kan af domstol göras ändring uti ett af öfverexekutor eller hofrätt i utsökningsväg meddeladt beslut, hvarigenom betalningsskyldighet ålagts.

Herr Erickson i Bjersby: Att något måste göras för att förekomma den olika uppfattning, som är rådande myndigheter emellan angående öfverexekutors befogenhet eller icke att upptaga och pröfva vexelmål, derom torde alla vara ense, och detta visar också justitieombudsmannens till denna Riksdag afgifna embetsberättelse.

Min uppfattning i frågan är den, att en förklaring härutinnan är väl behöflig icke blott i utsökningslagen utan äfven i 5 § af kongl. förordningen om vexellagens införande m. m. Jag uttalade mig äfven i denna rigtning inom utskottet, men jag yttrade der tillika, att, om en förklaring skulle gifvas allenast i *en* af förenämnda förordningar, desamma, på sätt jemväl herr Lilienberg i sin reservation yttrat, borde ske i sistnämnda lagrum, ty det är just derpå *de flesta* myndigheter stödt sig vid uttalande af den åsigten att öfverexekutor icke hade befogenhet att befatta sig med dylika mål. Men förslag i sådant syfte föreligger icke nu, och man har sålunda ej annat val än att antingen bifalla det nu framlagda förslaget eller ock afslå detsamma. Med min uppfattning af saken är det tydligt, att jag är villig att biträda justitieombudsmannens förslag, men jag kan deremot icke vara med om den motivering utskottet för bifall dertill anfört, ty med denna motivering låter det tänka sig, att utskottets majoritet ansett, att sedan förklaringen i utsökningslagen gifvits allt vore klart, och att således, om vid ett följande års riksdag förslag väcktes om förklarings meddelande

Ang. förklaring af 12 § i
utsökningslagen m. m.
(Forts.)

jemväl i den lag, der den bäst behöfdes, eller i kongl. förordningen om vexellagens införande m. m., detta förslag skulle anses öfverflödigt. Och, såsom herrarne finna, har jag också af sådan anledning reserverat mig mot utskottets motivering.

Att öfverexekutor eger befogenhet att upptaga och pröfva jemväl vexelmål, anser jag vara en stor fördel för allmänheten, då den genom att vända sig till öfverexekutor kan få saken snabbare afgjord, än om den anhängiggöres hos rådstufvurätt. Vi veta nemligen att i fråga om mål, som afgöras af öfverexekutor, hofrätten är sista instans, hvaremot klagan öfver rådstufvurätts utslag kan fullföljas äfven hos Kongl. Maj:t. Man har sagt, att man skulle kunna medgifva öfverexekutor rätt att behandla dessa mål, när *acceptanten* söktes å vexeln. Jag vågar dock framhålla, att, när en vexelinnehafvare har rätt att för betalning af vaxel vända sig vare sig till trassat, trassent eller endos-sent, eller, om endossenterna äro flere, emot hvilken af dem han helst vill, öfverexekutor bör hafva rätt att behandla *alla* dylika mål utan afseende å hvilken vaxelgäldenär, som sökes å vexeln. Man har äfven invändt, att öfverexekutor ej skulle få afgöra andra vexelmål än dem, som vore klara och ostridiga. Men om öfverexekutor finner ett vanligt skuldfordringsmål tvistigt, så hänvisar han ju det till domstol, och så bör tillgå äfven i fråga om vaxelmål, hvilka finnas tvistiga. Vidare har man sagt, att det ej vore lämpligt, att öfverexekutors utslag i vaxelmål skulle hafva samma exekutiva kraft som en rådstufvurätts dom i dylikt mål. Grunden till en sådan invändning kan jag för min del icke förstå. Mig förefaller den orimlig.

Nu har väl Första Kammaren afslagit det föreliggande förslaget, men, om jag är rätt underrättad, har det skett på den grund, att Första Kammaren ansåg den önskade förklaringen böra ega rum i kongl. förordningen om vexellagens införande m. m. Hvilket beslut bör då denna kammare fatta för att dermed föra frågan framåt? Anser kammaren en förklaring nödig i båda ofvannämnda förordningar, bör den godkänna utskottets förslag, men ej dess motivering derför. Anser kammaren deremot tillräckligt, att en förklaring införes i 5 § kongl. förordningen om vexellagens införande m. m., så bör den också afslå utskottets hemställan och låta den förda diskussionen ligga till grund för frågans återupptagande ett annat år. Jag öfverlemnar denna sak till kammarens bepröfvande och gör för min del icke något yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf proposition först på bifall till utskottets hemställan och derefter på afslag å densamma; och blef den senare propositionen med öfvervägande ja besvarad.

§ 7.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 10 kap. 1 § rättegångsbalken.

§ 8.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

Punkterna 1—3.

Biföllos.

Punkten 4.

Under *mom. a)* hemställde utskottet, »att Kongl. Maj:ts förslag att 100,000 kronor af vägbyggnadsfonden må sålunda disponeras, att, der Kongl. Maj:t pröfvar särskilda omständigheter sådant påkalla, anslag derifrån till väganläggningar och vägförbättringar må medgifvas äfven till högre belopp än två tredjedelar af den beräknade kostnaden, icke må vinna Riksdagens bifall».

Efter föredragning häraf lemnades ordet, på begäran, till

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll, som ytttrade: Jemte det jag anhåller att till kammaren få frambara min tacksamhet för det tillmötesgående, som Kongl. Maj:ts framställningar rönt under punkterna 1, 2 och 3, ber jag att med afseende på statsutskottets yttrande under punkt 4 få anföra några ord.

Det har sedan lång tid tillbaka varit vanligt att vid vägbyggnadsfondens beviljande fästes det vilkor, att åtminstone en tredjedel af den beräknade kostnaden skulle tillskjutas af kommunerna eller enskilde, under det att statens bidrag kunnat bestämmas ända till två tredjedelar. Det förekom emellertid under sistlidet år fråga om anläggning af en ganska vigtig vinterväg i Norrland, hvarvid det visade sig, att det för de enskilde vore omöjligt att bidra med en tredjedel af den beräknade kostnaden. Detta fäste min uppmärksamhet på vigten af att Kongl. Maj:t i ett eller annat fall, der omständigheterna sådant särskildt påkallade, kunde ega en friare dispositionsrätt öfver fonden än för närvarande ärfallet. Jag vidtalade med anledning deraf chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att vid generalförslagets upprättande taga i öfvervägande, huruvida icke några modifikationier i de förut vanliga vilkoren borde ifrågasättas, och detta har föranledt till att i afseende på vilkoren för vägbyggnadsfondens anlåtande nu af Kongl. Maj:t föreslagits en viss friare dispositionsrätt. Vid den tid, då tanken härpå först väcktes, förelåg icke någon sådan specialfråga tillbörligen utredd, att Kongl. Maj:t på grund

deraf kunde inskränka sin begäran till någon viss vägbyggnad, och derför begärdes i stället ett generelt bemyndigande. Sedan dess äro förhållandena dock något förändrade. Hos Kongl. Maj:t är under beredning en framställning om anslag till fulla beloppet af kostnaden för en väganläggning på gränsen mellan Vesterbottens och Norrbottens län. Denna ifrågasatta väg är af synnerlig betydelse såväl för den allmänna samfärdseln orterna emellan som särskildt i strategiskt hänseende. Kostnaden för denna vägs anläggning är så stor att, derest samma arbete komme till utförande på dessa vilkor, så skulle åtminstone för år 1892 icke något generelt bemyndigande erfordras. Det är emellertid en punkt i statsutskottets utlåtande, som gifvit mig anledning antaga att åtminstone inom utskottet den åsigt gjort sig gällande, att man icke vore principiellt emot att staten under vissa förhållanden komme att bidra med hela det bestämda kostnadsbeloppet för en vägbyggnad. Jag vill taga fasta på den åsigt, som statsutskottet derutinnan uttryckt, ty det är min mening att, derest frågan om den väganläggning, jag nu antydt, kan inom kort blifva fullt utredd, föreslå Kongl. Maj:t att underställa Riksdagens pröfning huruvida icke en del af de 800,000 kronor, som nyss blifvit beviljade till vägarbeten, kunde få användas just för denna väganläggning, och detta oaktadt kommunerna icke äro i tillfälle att, åtminstone icke i någon nämnvärd mån, bidra till kostnaderna härför.

Jag har nu endast velat yttra detta och finner mig sålunda för denna gång icke hafva något att erinra mot utskottets uttalande, att icke något generelt bemyndigande borde komma till stånd. Jag hoppas emellertid på välvilligt tillmötesgående af Riksdagen, då frågan om anslag till berörda väganläggning kommer under dess behandling.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Mom b) och c).

Biföllos.

Punkten 5.

Biföllos.

§ 9.

Föredrogos, hvar efter annat, och biföllos statsutskottets utlåtanden: n:o 15, angående fortsättande af statens jernvägsbyggnader; och n:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

§ 10.

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om upphäfvande af såväl egares af frälseränta rätt till lösen af frälsekattefastighet som egares af dylik fastighet rätt till lösen af frälseränta.

I detta utlåtande hemställde utskottet, att Riksdagen, med bifall till berörda, inom Andra Kammarerna af herr *Folke Andersson* väckta motion, n:o 13, ville för sin del antaga följande

Lag

angående upphäfvande af egares af frälsekattefastighet och frälseränta ömsesidiga lösningsrätt.

Häri genom förordnas, att hvad lag och författningar innehålla om rätt för egare af frälsekattefastighet att lösa frälseränta samt för egare af frälseränta att lösa frälsekattefastighet till all kraft och verkan upphäfves.

I fråga härom anförde:

Herr Persson i Stallerhult: Då lagutskottet här enhälligt förordat till antagande ett förslag, som afser upphäfvande af den ömsesidiga lösningsrätten för såväl egare till frälsekattejord af den af jorden utgående ränta som för egare till frälsekatteänta till den jord, hvaraf räntan utgår, så vill jag icke framställa yrkande om proposition på afslag å detta förslag, emedan ett sådant yrkande ej lär till mycket tjena, men jag kan dock icke underlåta att framställa några betänkligheter, dem jag hyser emot upphäfvande af den ifrågavarande lösningsrätten.

Då år 1863 börderätten togs bort, bibehölls dock lösningsrätten för här förevarande fall för att möjliggöra en förening af dessa båda eganderätter. Jag tror, att detta då hade stora skäl för sig och att dessa skäl böra gälla ännu mera nu, då en stor del på jorden hvilande bördor lindrats genom afskrifningar och andra skattenedsättningar. Och jag anser det under sådana förhållanden icke kunna vara skäl att omöjliggöra ett aflyftande afven af frälsekatteäntor från den jord, som deraf betungas. Genom inlösen af skattefrälseräntor och eftergift af 30 procent af dessa räntor hafva de minskats med motsvarande belopp, men frälsekatteäntor utgå med oförminskade 100 procent allt fortfarande. Vid 1886 och 1887 årens riksdagar väcktes motioner om att dessa räntor skulle bringas i samma ställning som skattefrälseräntor, hvilka motioner då enhälligt afslagits, och afven i år föreligger en liknande motion, som möjligen får samma utgång. Med hänsyn här-

till borde i min tanke bestämmelserna om denna lösningsrätt få stå kvar, så att dessa skatter kunna försvinna äfven från frälsekattejord. Lagutskottet stöder sig på att »lösningsrättens ändamål är otvifvelaktigt att främja förenandet i en hand af eganderätten till fastigheten och räntan, men, såsom motionären anmärkt, kan det, i saknad af hvarje förbud deremot, lätt hända att, sedan den åsyftade föreningen genom lösningsrätten en gång kommit till stånd, jorden och räntan åter skiljas och underkastas olika personers eganderätt». Det kan nog vara sant, att så är förhållandet, men exemplet har dock visat, att några dylika räntor icke efter 1863 blifvit åtskilda; och då derjemte den, som vill lösa, måste betala den betingade köpeskillingen för vare sig räntan eller jorden, och då tiden för inlösen derjemte är ganska knappt afmätt, kan häri icke ligga något vägande skäl. Då emellertid denna lösningsrätt kan medföra möjlighet att så småningom aflyfta äfven denna skatt, har jag varit tveksam, huruvida föreliggande förslag bör bifallas, men vill dock icke framställa något bestämdt yrkande på afslag.

Herr Folke Andersson: Då den föregående talaren icke framstälde något yrkande, skulle jag visserligen kunna afstå från att nu yttra mig. Jag hade emellertid icke väntat att någon skulle motsätta sig hvad här föreslagits. När i fjol en dylik motion förelåg, ansåg lagutskottet, som afstyrkte motionen, att det icke kunde vara följdriktigt att upphäfva ränteegarens lösningsrätt utan att på samma gång borttaga jordegarens. Nu deremot anser lagutskottet att, då motionen afser upphäfvande af ifrågakvarande ömsesidiga lösningsrätt i hela dess omfattning, nyssnämnda betänkligheter bortfallit, och därför föreslår utskottet antagande af denna lag. Jag har sjelf varit i tillfälle att se huru fastighetsegare kunnat förlora sin sjelfständiga ställning genom den nuvarande bestämmelsen om ränteegarens lösningsrätt. Jag tror det därför vore mycket klokt att upphäfva denna lösningsrätt. Om någon sedan vill förena räntan med jorden, så må han köpa den på auktion, då den blir föremål för spekulation.

Jag tror, att huru man än ser denna sak, skall man finna, att de nuvarande bestämmelserna i detta fall böra upphävas, och jag skall därför också yrka bifall till lagutskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Kammarern biföll utskottets hemställan.

§ 11.

Om ändrad lydelse af 36 § 1 mom. i konkurslagen. Till behandling företogs härefter lagutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 36 § 1 mom. i konkurslagen den 18 september 1862.

Uti en inom Andra Kammarern väckt, till lagutskottet öfverlemnad motion, n:o 82, hade herr *A. Svenson* i Edum förnyat sitt vid 1889 och 1890 årens riksdagar framställda förslag, att de i konkurs-

lagens 36 § 1 mom. förekommande tidsbestämmelser i fråga om rätt till återvinningstalau måtte ändras så, att orden »tre månader» utbyttes mot »sex månader».

*Om ändrad
lydelse af 36 §
1 mom. i
konkurslagen.
(Forts.)*

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Ordet lemnades till motionären

Herr Svenson i Edum, som yttrade: Med den utgång, som denna motion fått i medkammaren och den motivering och hemställan, som lagutskottet här använt, synes mig frågans öde vara så godt som afgjort. Jag anser emellertid, att de skäl, som jag i min motion framhållit, icke blifvit vederlagda af lagutskottet, och jag skall taga mig friheten att yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Vidare anförde:

Herr Wester: Jag ber att få yrka bifall till lagutskottets förslag. Jag vill såsom skäl härför åberopa hvad lagutskottet anført samt dertill lägga några andra.

Motionären har såsom grund för den önskade förändringen hufvudsakligen anført, nu såsom förut, att densamma skulle förekomma åtskilliga försök af gäldenär att på obehörigt sätt afhända sig sin egendom, och han anser, att ingen skada derigenom skulle drabba den, som öfvertagit egendomen, enär denne, om egendomen återvunnes, skulle få full ersättning för den kostnad, som derå nedlagts. Ja, det må väl vara sant, att en gäldenär genom något slags transaktion afhänder sig egendom, och det må äfven vara sant, att lagstiftningen bör söka förekomma sådana transaktioner samt skydda borgenärernas rätt så mycket som möjligt; men det finnes också en annan sida af saken, som icke bör lemnas ur sigte, nemligen deras rätt, som gäldenärens egendom förvärfvat. Motionären utgår från den underförstådda förutsättningen, att i de flesta fall äfven den, som öfvertager egendomen, afser att derigenom hjälpa gäldenären. Men jag tillåter mig härvid erinra, att stadgandet i 36 § 1 mom. af konkurslagen grundas på den förutsättning, att köparen af egendomen är i *god tro* och icke afser att hjälpa gäldenären att fränhända sig densamma. Skulle så vara förhållandet, skola andra lagrum tillämpas, nemligen de som handla om bedrägligt förfarande mot borgenärer, och delaktighet deri; och då kan konkursmassan återfå egendomen, oafsedt att tre månader förflutit sedan gäldenären fränhändt sig densamma.

Om här vore fråga endast om rena gåfvor, skulle det möjligen kunna hafva något skäl för sig att utsträcka den tid, som nu är be-

*Om ändrad
lydelse af 36 §
1 mom. i
konkurslagen.
(Forts.)*

stämd för återvinningsrätt, men så är icke förhållandet. Paragrafen innehåller nemligen: »Samma lag vare, der köp, byte, lega eller annat sådant aftal skett, och af missförhållandet mellan de å ömse sidor utfästade villkor skönjas kan, att aftalet hufvudsakligen har egenskap af gåfva». Denna lagbestämmelse gäller sålunda äfven för köp och byte, och man har för ty att beakta köparnes rätt och tillse, om den icke blir kränkt, samt om den förmån, som vinnes för fordringsegarne, blir genom denna förändring större än den skada, som tillskyndas köparne. Jag tror icke, att detta senare är fallet. Man har sagt, att köparens rätt skulle vara bevarad derigenom att han får ersättning för den nödiga kostnad han nedlagt på egendomen. Men så är icke förhållandet. Först och främst får han icke ersättning för *all* nödig kostnad, utan endast för den han kan bevisa, och erfarenheten lär, att man icke kan bevisa all den kostnad, som nedlagts på en egendom. Vidare må man beakta, att många olägenheter finnas, såsom t. ex. att köparen under en viss tid blir hindrad att oinskränkt förfoga öfver den eganderätt han förvärfvat, att han icke kan belåna egendomen eller derå vidtaga anordningar om byggnader, odlingar m. m., och dessa olägenheter kunna understundom medföra beaktansvärd skada. Dessutom kan man uppställa den frågan: Vinnes verkligen mycket genom denna förändring till förmån för fordringsegarne? Det tror jag icke. I de allra flesta fall bo, som vi veta, fordringsegarne på samma plats som gäldenären. De hafva fullkomligt reda på gäldenärens förfogande öfver sin egendom, och det står i deras skön att inom tre månader deretter försätta gäldenären i konkurs.

I 1 kap. 2 § konkurslagen stadgas nemligen, att fordringsegarne hafva rättighet att söka en person i konkurs, om han svikligen afhänder sig sin egendom, och, om de finna att han så gör, hafva de tillräcklig tid att vidtaga åtgärd för att försätta honom i konkurs.

Å andra sidan synes en utsträckning af tiden icke hjälpa mycket. Det gifves högst få fall, då återvinningstalan icke kan ske, därför att den bestämda tiden af tre månader är försuten; och de olägenheter, som sålunda skulle uppstå för fordringsegarne genom den korta tiden, äro enligt mitt förmenande betydligt mindre än de, som skulle uppstå för en i god tro varande köpare genom att ovisshetstiden blifve förlängd till sex månader.

Då sålunda det ändamål, som afses, icke i någon nämnvärd mån vinnes genom den ifrågasatta förändringen, men deremot stora olägenheter derigenom kunna uppkomma för köpare, anser jag att lagutskottet haft goda skäl för sitt afstyrkande af motionen, och jag yrkar för den skull bifall till utskottets hemställan.

Herr Erickson i Bjersby: Då jag icke blifvit antecknad såsom reservant mot utskottets förevarande hemställan, ber jag nu få nämna, att jag inom utskottet varit af den åsigt, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att bifalla motionärens förslag.

Då kammaren vid 1889 års riksdag med stor majoritet och vid 1890 års riksdag utan omröstning biträdde motionärens äfven vid nämnda riksdagar framlagda förslag, kan jag icke tänka mig, att genom nyvalen nästföretgånga år äsigterna i denna kammare skulle blifvit så förändrade, att kammaren nu skulle frångå det beslut i frågan, den två särskilda gånger så kort tid förut fattat.

*Om ändrad
lydelse af 36 §
1 mom. i
konkurslagen.
(Forts.)*

På denna grund och på de skäl, som anfördes företrädesvis vid förlidet års riksdag, då frågan mycket vidlyftigt i denna kammare debatterades, skall jag be att få yrka bifall till motionärens förslag och afslag å utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, i enlighet med de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å densamma och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare propositionen; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å lagutskottets hemställan i utlåtandet n:o 7, bifaller herr A. Svensons i Edum uti ämnet väckta motion, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen utföll med 60 ja och 126 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 12.

Slutligen föredrogos, hvar för sig, och biföllos lagutskottets utlåtanden:

n:o 8, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875;

n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 20 kap. 8 § ärfdabalken.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel; samt

lagutskottets memorial och utlåtande:

n:o 10, angående öfverlemnande till särskilda utskottet af en till lagutskottet hänvisad motion; och

n:o 11, i anledning af väckt motion om tillägg till 14 kap. 3 § giftermålsbalken.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>A. Johansson</i> i Löfåsen	under 5 dagar fr. o. m. den 23 dennes,
» <i>P. Andersson</i> i Högkil	» 2 » » 23 »
» <i>M. Andersson</i> i Stigen	» 2 » » 23 »
och herr <i>N. P. B. Lindgren</i>	» 8 » » 24 »

§ 15.

Justerades protokollsutdrag angående de i dagens sammanträde fattade beslut.

§ 16.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående gränsreglering mellan Carl Gustafs stads gevärsfaktori och Eskilstuna stad;

n:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Kongs Norrby kungsgård i Östergötlands län; samt

n:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af en del byggnader och jord, tillhörande förra häradshöfdingebostället Hammenhög n:o 31 i Kristianstads län.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 12.25.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Tisdagen den 24 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 dennes.

§ 2.

Till kammaren hade ankommit följande protokoll, som upplästes:

Protokoll, hållet inför statsrådet och t. f. chefen för kongl. justitiedepartementet den 23 februari 1891.

Unge Lars Olof Carlsson i Börjelsbyn hade aflemnadt fullmakt, utvisande, att han vid riksdagsmannaval, som den 7 februari 1891 hållits i Kalix domsaga, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 januari 1894; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmagten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmagten skulle till kammaren öfverlemnas för att hållas Unge Lars Olof Carlsson till handa.

In fidem

Karl Lindbäck.

Jemte det protokollet lades till handlingarna beslöts, att den ifrågavarande fullmagten skulle till herr Carlsson återställas.

I sammanhang härmed skulle här antecknas, att herr Carlsson denna dag intagit sin plats bland kammarens ledamöter.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtande n:o 5.

§ 4.

Efter föredragning vidare af lagutskottets memorial n:o 10, angående öfverlemnande till särskilda utskottet af en till lagutskottet hänvisad motion, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

§ 5.

Föredrogs, men bordlades å nyo lagutskottets utlåtande n:o 11.

§ 6.

Ordet hade begärts af

Herr Beckman, som nu anförde: Herr talman, mine herrar! Som bekant yppade sig för omkring en månad sedan vid Mariebergs ammunitionsfabrik ett hotande olyckstillbud. Förloppet, sådant det skildrats så väl i polisrapporten som i pressen, har varit synnerligen egnadt att ej minst i fråga om arbetarnes trygghet framkalla farhågor hos den stora allmänheten. Och då jag anser det vara af stor vigt att vinna kännedom om hvad som i dessa farhågor kan vara grundadt på giltiga anledningar eller endast bero på öfverdrifna föreställningar om farans omfång, har jag, för att derom erhålla ett bestämdt utlåtande från det mest kompetenta håll, ansett mig böra anhålla om kammarens tillstånd att få till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställa den interpellation, som jag ber att nu få uppläsa:

Med anledning af det olyckstillbud, som förekom vid Mariebergs ammunitionsfabrik natten till den 27 sistlidne januari och vid hvilket en olycka likartad med den, som timade å Vaxholms fästning den 11 augusti 1887, synes hafva blifvit afvärd uteslutande genom det själf-uppoffrande mod, som lades i dagen af arbetsförmannen, sergeanten Johan Münter, anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet få framställa följande spörsmål:

Äro med anledning af den nyssnämnda vid Marieberg timade tilldragelsen åtgärder vidtagna i syfte att bereda större trygghet för de vid kronans ammunitionsfabriker sysselsatta arbetare och i närheten boende personer?

Är den uppgift med verkliga förhållandet öfverensstämmande, att knallqvicksilfver beredes i en på icke synnerligen stort afstånd från såväl trängbataljonens etablissement som hufvudstaden belägen fabriksbyggnad och, om så är fallet, anser herr statsrådet, att sådant allt framgent bör ega rum, då detta sprängmedel, ehuru icke hänförligt till de i kongl. förordningen af den 21 oktober 1869 afsedda sprängämnen,

dock torde i farlighet böra likställas med nitroglycerin, hvars tillverkning ej må drifvas i stad eller köping eller på mindre afstånd derifrån än aderton tusen fot i rät linie räknadt?

Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition medgaf kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställas.

Härefter lemnades ordet till

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Välligt underrättad på förmiddagen i dag af den ärade interpellanten, att han ämnade till mig framställa en interpellation i denna fråga, är jag villig att besvara den. För att kunna derå lemna ett fullständigt svar anser jag dock nödigt att framlägga några handlingar för kammaren, och jag förklarar mig därför villig att besvara interpellationen nästkommande lördag. Men då en sådan sak naturligtvis icke är för mig obekant, skall jag dock på stället lemna några upplysningar.

Faran var som jag tror icke för tillfället så synnerligen stor, ehuru den naturligtvis alltid kunde hafva blifvit stor nog. Den förekom, såsom nämndes, genom en persons stora mod, hvilken jag också antager blir af sitt befäl i vederbörlig tid anmäld till erhållande af något vedermäle för sin dervid visade rådighet. Vid Marieberg ligger ett till laboratorium användt hus på ett berg, långt upp, på den minst farliga punkten. Huset har legat i 50, 60 år på toppen af berget, och den tid det anlades var det beläget långt utanför staden. Dertill hör ett stort område, och om äfven hela denna byggnad skulle springa i luften, skulle det enligt min uppfattning icke medföra någon vidare fara för de kringboende än en del krossade fönsterrutor, därför att huset är beläget på detta sätt. Denna byggnad är så inredd, att längs genom densamma löper en korridor med alla rummen på båda sidor om denna korridor, och dessa rum uppvärmas genom kakelugnar, som alla vetta åt korridoren. Denna inredning gjordes för mycket länge sedan, och elden har antagligen uppkommit genom en af dessa kakelugnar, ty de äro försedda med sotluckor, som gå ut mot rummen. Naturligtvis var det ett fel, men felet blef genast dagen derpå rättadt. Antagligen har genom stormen en sådan lucka blåst upp, och någon gnista kommit ut bland de trasor eller handdukar, som der begagnas.

Hvad beträffar att der skulle finnas hundratusentals lösa patroner, så är det ingen fara dermed, ty så väl lösa som skarpa patroner explodera en och en i sänder och skjuta undan den ena den andra. Att der begagnas knallqvicksilfver är nog riktigt, men det beredes undan för undan, med största försigtighet och i små kvantiteter, för att, om det exploderar, ingen större fara skall ske. Jag har för tillfället en-

dast velat nämna detta och att jag icke tror att faran varit så stor, men jag skall om lördag närmare utveckla förhållandet.

Härmed förklarades dagens öfverläggning i detta ämne slutad.

§ 7.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *Ola Bosson Olsson*, hvilken nu aflemnade en motion, om ändrad lydelse af § 52 regeringsformen och § 33 riksdagsordningen.

Denna motion, som erhöll ordningsnummer 171, begärdes på bordet och bordlades till nästa sammanträde.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>O. Anderson</i>	i Hasselbol under 4 dagar fr. o. m. den 24 dennes;
» <i>A. Lilljeqvist</i>	» 7 » » » 26 »; och
» <i>Ola Bosson Olsson</i>	» 12 » » » 1 instundande mars.

§ 9.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning; samt

lagutskottets utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om ändring i gällande lagbestämmelser rörande äktenskaps afslutande inför borgerlig myndighet.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2.51 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.